

Handelshögskolan
VID GÖTEBORGS UNIVERSITET

Företagsekonomiska institutionen

Redovisningens användbarhet vid identifiering av fler immateriella tillgångar – ur ett investerare- och långivarperspektiv

Kandidatuppsats

Externredovisning

Vårterminen 2009

Handledare: Pernilla Rehnberg

Författare:

Helene Karlsson

Elisabeth Johansson

Förord

Vi vill i detta förord tacka alla de som på något vis har bidragit till vägledning och information för denna studie. Speciellt vill vi tacka Pernilla Rehnberg för den handledning hon gett oss genom denna uppsats.

Utan den information som respondenterna försett oss med hade vi inte kunnat genomföra denna studie. Därför vill vi även tacka Robert Gärtner, Christoffer Svensson, Niklas Johansson, Gunnar Ek och Kristian Pettersson för att de tagit sig tid samt varit hjälpsamma och tillmötesgående.

Avslutningsvis vill vi tacka de opponenter som har läst igenom uppsatsen under dess bearbetning och kommit med förslag till förbättringar. Detta har haft ett stort värde då vi själva ibland varit blinda för våra egna fel.

Göteborg, juni 2009

Helene Karlsson

Elisabeth Johansson

Sammanfattning

Examensarbete i företagsekonomi, Handelshögskolan vid Göteborgs universitet, Externredovisning, Kandidatuppsats, VT 2009.

Författare: Helene Karlsson och Elisabeth Johansson

Handledare: Pernilla Rehnberg

Titel: Redovisningens användbarhet vid identifiering av fler immateriella tillgångar – ur ett investerare- och långivarperspektiv

Bakgrund och problem: Till följd av att aktiemarknaden breder ut sig och i och med en starkt ökad ekonomisk integration mellan världens länder, har ett behov av en harmoniserad redovisning ökat. För detta ansåg IASB att behov fanns av ny reglering vid upprättande av koncernredovisning, vilket ledde till att IFRS 3 Rörelseförvärv infördes år 2005. Denna reglering medförde bland annat att fler immateriella tillgångar skall identifieras i samband med förvärv. Detta kan antas ha påverkat intressenternas användbarhet av redovisningen då de får tillgång till mer detaljerad finansiell information.

Syfte: Syftet med denna studie är att utreda och jämföra hur redovisningens användbarhet för investerare och långivare har påverkats till följd av att fler immateriella tillgångar numera skall identifieras vid förvärv.

Avgränsningar: I våra problemformuleringar har avgränsningar gjorts som inneburit att huvudsakligt fokus har lagts på två intressenter; investerare och långivare.

Metod: Denna studie har genomförts utifrån en kvalitativ forskningsmetod där intervjuer med två investerare och tre långivare har utgjort studiens primärdata. Den insamlade informationen har kompletterats med sekundärdata i form av böcker, vetenskapliga artiklar, standarder samt tidigare genomförda uppsatser.

Slutsatser: Till följd av att fler immateriella tillgångar skall identifieras har användbarheten för investerarna ökat när de skall ta beslut om investering. Dock har användbarheten för långivarna varken förbättrats eller försämrats i samband med beslut om kreditgivning. Sammantaget har denna tillgång till information, för båda intressentperspektiven, gjort att fler bedömningar och förväntningar på framtiden kan utläsas.

Förslag till vidare studier: Det hade varit intressant att undersöka hur konkurrenter gentemot varandra förhåller sig till informationsökningen. Ett annat förslag är att undersöka om drastiska nedskrivningarna av goodwill sker i samband med finanskrisen som just nu råder. Vidare skulle jämförbarheten över tid vara en intressant aspekt att undersöka ju mer historisk finansiell information som finns att tillgå.

Förkortningar

EU	Europeiska Unionen
FASB	Financial Accounting Standard Board
IFRS	International Financial Reporting Standards
IASB	International Accounting Standards Board
IAS	International Accounting Standards
IASC	International Accounting Standards Committee
SOU	Statens offentliga utredningar
US GAAP	Generally Accepted Accounting Principles in the United States

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

1. Inledning	7
1.1 Bakgrund	7
1.2 Problembakgrund.....	8
1.3 Problemformuleringar	8
1.4 Syfte	9
1.5 Avgränsningar.....	9
1.6 Rapportens disposition	9
Figur 1. <i>Dispositionmodell</i>	10
2. Metod	11
2.1 Val av forskningsmetod	11
2.2 Intervjuer	12
2.2.1 Urval	12
2.2.2 Tillvägagångssätt och utformning	13
2.3 Bearbetning, tolkning och analys.....	14
3. Teoretisk Referensram	16
3.1 Tidigare forskning.....	16
3.2 Redovisningens utveckling.....	16
3.2.1 Skillnader i redovisning	16
3.2.2 EUs arbete för en harmoniserad redovisning	17
3.2.3 Globala redovisningsstandarder	18
3.3 IFRS 3 Rörelseförvärv	18
3.3.1 Förändringar till följd av ny reglering	18
3.3.2 Förvärvsmetoden.....	19
3.3.3 Goodwill	19
3.4 Immateriella tillgångar	20
3.4.1 Värderingsproblematik	20
3.4.2 IAS 38 Immateriella tillgångar.....	21
3.4.3 Värdering av immateriella tillgångar.....	21

3.5	Användbarhet ur olika perspektiv	22
3.6	Redovisningens kvalitativa egenskaper	23
3.6.1	Relevans.....	23
3.6.2	Tillförlitlighet.....	24
3.6.3	Jämförbarhet.....	24
3.6.4	Avvägning mellan relevans och tillförlitlighet	25
4.	Empiri	26
4.1	Presentation av respondenterna	26
4.1.1	Investerare.....	26
4.1.2	Långgivare	26
4.2	Problemfrågor.....	27
4.2.1	Investerarnas syn på redovisningens användbarhet	27
4.2.2	Långgivarnas syn på redovisningens användbarhet	28
4.2.3	Investerarnas syn på redovisningens kvalitet.....	30
4.2.3	Långgivarnas syn på redovisningens kvalitet	31
5.	Analys	33
5.1	Redovisningens användbarhet	33
5.1.1	Investerarnas syn på immateriella tillgångar och goodwill	33
5.1.2	Långgivarnas syn på immateriella tillgångar och goodwill.....	34
5.2	Redovisningens kvalitativa egenskaper	35
5.2.1	Investerarnas syn på redovisningens kvalitet.....	35
5.2.2	Långgivarnas syn på redovisningens kvalitet	36
6.	Slutsatser	38
6.1	Problemformuleringens underfrågor.....	38
6.2	Studiens huvudsakliga problemformulering.....	39
6.3	Förslag till vidare studier.....	39
	Litteraturförteckning.....	41
	Bilaga 1 - Intervjumanual	43

1. INLEDNING

Det inledande kapitlet kommer att ge en grundläggande förståelse för fortsatt läsning. Detta genom att först ge en allmän bakgrundsbeskrivning till studiens huvudsakliga problemställning, samt två förtydligande avsnitt med studiens problemformulering och dess syfte. Vidare beskrivs de avgränsningar som anses nödvändiga, och avslutningsvis ges en kort helhetsbild av uppsatsens fortsatta disposition.

1.1 Bakgrund

Till följd av att aktiemarknaden utbreder sig blir fokus på investerarna allt större. Detta innebär att redovisningen bör utformas efter deras intressen och behov för att bidra till en större användbarhet. Att redovisningen skall vara användbar är ett centralt synsätt inom redovisning som innebär att den skall kunna ligga till grund för intressenters, främst investerares, beslutsfattande (Artsberg, 2005).

I samband med en större aktiemarknad och en starkt ökad ekonomisk integration mellan världens länder har ett behov av en harmoniserad redovisning därmed blivit mer centralt. Detta för att kunna jämföra bolag internationellt. EU tillsammans med normgivaren IASB antog sig uppgiften att försöka skapa en harmoniserad redovisning som resulterade i den så kallade IAS-förordningen, vilken innebär att alla börsnoterade bolag från och med år 2005 skall följa de standarder som ställts upp av IASB (Johansson et al, 2006). Syftet med förordningen var just att harmonisera internationell redovisningsreglering för att kunna tillgodose investerarnas behov av att jämföra redovisningar på den internationella kapitalmarknaden (Europeiska gemenskapens officiella tidning, 2002).

I den amerikanska redovisningstraditionen ligger fokus på aktiemarknaden vilket innebär att investerare spelar en stor roll vid utformning av redovisningsreglering. När aktiemarknaden breder ut sig internationellt får därför denna tradition ett stort inflytande i resten av världen. Detta har påverkat Europa och de normer som IASB tar fram (Artsberg, 2005). Istället går IASBs normer, som tidigare varit präglade av ett försiktighetstänkande i redovisningen, mot att försöka skapa en så rättvisande bild som möjligt (Smith, 2006). Denna utveckling har därmed lett till att betona redovisningens relevans framför försiktighet, vilket gynnar investerarna på kapitalmarknaderna då dessa får ett bättre beslutsunderlag (Artsberg, 2005).

IASB ansåg att behov fanns av ny reglering vid upprättande av koncernredovisning, för en ökad enhetlighet och jämförbarhet, vilket ledde till införandet av IFRS 3

Rörelseförvärv som bidrog till stora förändringar i samband med upprättande av förvärvsanalys. Detta medförde förändringar för IAS 36 Nedskrivningar och IAS 38 Immateriella tillgångar (IFRS 3, 2004).

1.2 Problembakgrund

De största förändringarna som IFRS 3 medförde var att goodwill inte längre skall skrivas av utan istället årligen prövas för eventuella nedskrivningsbehov. Till följd av att goodwill inte längre skall skrivas av skall istället fler immateriella tillgångar identifieras i samband med förvärv (IFRS 3, 2004).

Att fler immateriella tillgångar skall redovisas skiljt från goodwill kan antas ha påverkat intressenternas användbarhet av redovisningar då dessa får tillgång till mer detaljerad finansiell information. Två intressenter med skilda intressen vid granskning och användning av redovisningar är investerare och långgivare. En investerares intresse ligger i att generera framtida vinster vilket innebär att de behöver kunna jämföra och göra bedömningar om ett bolags framtida värdeskapande. En långgivares intresse ligger däremot i att bedöma kreditrisk och är inte intresserad av bolagens framtida värdeskapande i större utsträckning än att låntagarna infriar sina betalningsförpliktelser (Smith, 2006).

Veronica Andersson, Nils Ankarcrona och Ida Ledman presenterade år 2005 i en kandidat- och magisteruppsats effekterna på redovisningen i och med införandet av IFRS 3. Denna rapport visade att införandet av regleringen var svår att tillämpa praktiskt, då det uppstår en värderingsproblematik när immateriella tillgångar skall särskiljas från goodwill. Rapportens undersökningsområde var avgränsat till att utreda hur revisorer och experter upplever den nya regleringens effekter. Detta väckte tankar och funderingar till vidare studier inom samma ämne men att istället undersöka utifrån ett investerar- och långgivarperspektiv om användbarheten faktiskt har förbättrats.

1.3 Problemformuleringar

Diskussionen i problembakgrunden ligger till grund för våra funderingar kring hur investerare och långgivare ser till att immateriella tillgångar i form av exempelvis kundregister, varumärke eller patent numera redovisas skiljt från goodwill. Detta leder oss till studiens huvudsakliga problemställning.

Hur har en ökad identifiering av immateriella tillgångar påverkat redovisningens användbarhet?

För att kunna besvara studiens huvudsakliga problemformulering som ovan nämnts kommer följande underfrågor beaktas.

- ❖ Hur reflekterar investerare och långivare angående immateriella tillgångar när de analyserar dessa?
- ❖ Hur påverkas de kvalitativa egenskaperna; relevans, tillförlitlighet och jämförbarhet av att fler immateriella tillgångar identifieras?

1.4 Syfte

Syftet med denna studie är att utreda och jämföra hur redovisningens användbarhet har påverkats till följd av att fler immateriella tillgångar numera skall identifieras vid förvärv. Detta syfte kommer försöka uppfyllas genom en kvalitativ studie, baserad på intervjuer, för att besvara de problemformuleringar som nämnts ovan. Detta med förhoppning om att öka vår egen förståelse inom området och dela med oss av de erfarenheter vi samlat på oss utav studien.

1.5 Avgränsningar

I denna studie har avgränsningar gjorts till att framför allt behandla IFRS 3 Rörelseförvärv och IAS 38 Immateriella tillgångar, men då det varit nödvändigt även berört andra delar av hänförliga standarder. I våra problemformuleringar har avgränsningar gjorts som inneburit att huvudsakligt fokus har lagts på två användarperspektiv; investerare och långivare. För att få en bättre inblick i hur dessa intressenter anser att användbarheten har förändrats, i och med en ökad identifiering av immateriella tillgångar, har vidare avgränsning gjorts till utredning av fem olika intressenters perspektiv.

1.6 Rapportens disposition

Denna rapport och disponerad i sex delar. För att ge en översiktlig bild av rapportens upplägg illustreras de olika delarnas kapitel i följande ordningsföljd som framgår av figur 1.

Figur 1. *Dispositionmodell*

Källa: författarnas egen utformning

2. METOD

Avsikten med detta kapitel är att redogöra för hur vi har gått tillväga för att kunna besvara studiens problemställningar. Kapitlet inleds med att beskriva val av forskningsmetod där metoder och data noggrant övervägts för att ge bästa möjliga underlag. Vidare behandlas intervjuerna och därigenom urval av intervjupersoner samt tillvägagångssätt och utformning. Kapitlet avslutas med ett avsnitt beskrivande analys och tolkning.

2.1 Val av forskningsmetod

Då denna studies syfte är att undersöka hur redovisningens användbarhet har påverkats, av att fler immateriella tillgångar skall identifieras vid rörelseförvärv, ansåg vi att detta bäst tillämpades genom en kvalitativ forskningsmetod. Vi valde att genomföra en fallstudie eftersom en sådan studie syftar till att ge förståelse, förklara eller beskriva företeelser som kan vara svåra att genomföra med andra metoder (Backman, 2008).

Till följd av vårt val att utföra en fallstudie, och det faktum att vi ansåg att studiens problemställningar endast kunde besvaras genom en djupare förståelse och kännedom inom ämnet, ansåg vi att denna information bäst insamlades i form av intervjuer. Då studien begränsats till att genomföra fem olika intervjuer har inte avsikten varit att resultera i några generella analyser eller slutsatser. Studien kan därför inte anses som statistiskt hållbar. Dock ansåg vi att de respondenter som valdes ut avspeglade en viss representativ bredd på så sätt att respondenterna har utgjorts av två investerare och tre långivare.

Intervjumaterialet som insamlades för studiens specifika syfte har sedan legat som underlag och utgjort studiens primärdata. Den insamlade informationen har kompletterats med sekundärdata, det vill säga källmaterial som inte specifikt har tagits fram för denna studies ändamål, i form av böcker, vetenskapliga artiklar, standarder samt tidigare genomförda uppsatser (Björklund et al, 2003).

Studien har, som ovan nämnts, först och främst utgått från det material som insamlats genom intervjuer, vilket har medfört att vi som undersökare måste vara medvetna om att dessa källor inte alltid är neutrala i den information som ges. Detta gäller naturligtvis även för sekundärdata, vilket har inneburit att vi behövt göra bedömningar av såväl primär- som sekundärdata för att finna eventuella felkällor och upptäcka subjektiva anspråk. Detta för att åstadkomma största möjliga tillförlitlighet.

2.2 Intervjuer

2.2.1 Urval

I urvalet av respondenter har vi försökt att komma i kontakt med såväl investerare som långgivare som behandlar börsnoterade bolag och som har en viss erfarenhet av redovisningsreglering. Alla kontakter har skett via e-post eller över telefon. Urvalet av respondenter har skett slumpmässigt och vi har i dessa urval inte kunnat vara alltför nogräknade gällande vilka företag vi velat ha med i vår studie då vi upplevt svårigheter med att få respondenter från företagen att ställa upp på intervju. I sökandet efter lämpliga intervjupersoner har vi inte vetat exakt vem vi önskat att komma i kontakt med och har därför, efter att beskrivit vårt ärende, fått förlita oss på att vi i slutändan kommit i kontakt med rätt personer som har kunnat ge oss informativa och kvalitativa svar.

Trots att vi har varit ute i god tid med att försöka få kontakt med respondenter har vi, som ovan nämnts, upplevt att det inte har varit helt lätt att få tag på dessa. Detta kan dels bero på att företagen inte kunnat eller velat ge ut information då de inte behandlar vår studies område på ett sådant sätt att de inte tror att de kommer kunna bidra till kvalitativ information. Det kan även vara så att när vi kontaktat företagen fått många avslag på grund av att vi har nämnt och haft önskemål om att företagen skall behandla IFRS 3 Rörelseförvärv, vilket på grund av denna formulering kan ha gjort att många av företagen inte önskat att delta i vår studie.

Sammantaget har fem intervjuer genomförts, varav två av respondenterna var investerare och tre var långgivare. De respondenter som var ämnade att avspegla investeringsperspektivet kom från Aktiespararna och investmentbanken Handelsbanken Capital Markets medan respondenterna från långivarperspektivet var från Nordea, Swedbank företag samt DnB NOR. Respondenterna är vidare presenterade i empirikapitlet där vi valt att namnge dessa, då ingen av respondenterna har begärt anonymitet. Detta eftersom vi anser att det skapar en bättre trovärdighet i informationen och därmed ger studien en viss kvalitativ tyngd. Dock anser vi att det är oväsentligt att delge vilka åsikter som tillhör respektive respondent, då studien enbart ämnar belysa de två olika perspektivens syn på immateriella tillgångar. Alla respondenterna har varit väldigt hjälpsamma och tillmötesgående.

2.2.2 Tillvägagångssätt och utformning

För att få ut så mycket information som möjligt vid intervjutillfällena valde vi att utforma en strukturerad intervjumanual för att kunna jämföra respondenternas svar med varandra och för att underlätta analysarbetet. Vi valde att utforma intervjufrågorna relativt avgränsade eftersom vår problemformulering i studien är ganska smal, trots det försökte vi ställa frågorna på ett sätt som kan ge oss ett öppet och informationsrikt svar.

Vi valde att utforma ett konkret exempel (se bilaga 1) i intervjumanualen för att få en bra grund att bygga intervjuerna på. Istället för att ta exempel i frågorna tyckte vi att detta sätt bidrog till mindre röriga intervjufrågor, där syftet var att ge respondenterna en bättre förståelse för vad studien ämnar undersöka.

Vi ville vara noga med att hålla oss till intervjumanualen eftersom det är lätt att komma in på andra angränsande områden, dock har detta inte hindrat oss för att ställa följdfrågor för att klargöra vissa frågetecken. Intervjumanualen har under arbetets gång ändrats något på grund av att vissa frågor har behövt förtydligats för att kunna ge mer relevanta svar. Dessa förändringar anser vi trots allt inte påverkar svarens jämförbarhet. För att ge respondenterna tid att förbereda sig och fundera på relevanta infallsvinklar från just deras perspektiv har dessa inför intervjun blivit erbjudna att få problemfrågorna från vår intervjumanual som underlag. Nackdelen med att i förväg ge respondenten intervjumanualen kan leda till anpassade och vinklade svar som är till respondentens fördel. Detta är dock något vi beaktat vid utformningen av empirin.

Av de fem genomförda intervjuerna är två av dessa utförda som telefonintervjuer och de andra tre genom besöksintervjuer i Göteborg. Samtliga intervjuer spelades in på ljudfil, efter godkännande av respondenterna, och har gått till på så sätt att en av oss har utfört själva intervjun medan den andra medverkat genom att lyssna och föra stödanteckningar. Detta eftersom vi inte helt ville förlita oss på tekniken och inte heller gå miste om logiska resonemang och konkreta exempel. Anledningen till varför vi valde att spela in intervjuerna var för att kunna kontrollera respondenternas svar och på så sätt kunna återge dem på bästa sätt, då enbart anteckningar kan leda till en del missuppfattningar och feltolkningar. Vi ansåg dessutom att det var nödvändigt att spela in telefonintervjuerna, då det skulle bli en svår uppgift för en enda person att både intervju och anteckna, vilket hade kunnat leda till en del onödiga missförstånd.

Intervjuerna har varit ett ojämnt antal, två investerare och tre långivare, vilket skulle kunna antas ge studien ett mindre omfattande empiriskt material från investerarperspektivet. Vi anser trots allt att så inte är fallet då intervjuerna har varierat

tidsmässigt beroende på hur mycket tid respondenterna haft att tillgå. I efterhand kan vi ändå konstatera att detta ojämna antal av respondenter inte haft någon större betydelse då materialet har fyllts upp med djupare information från investerarna.

Direkt efter intervjutillfällena arbetade vi oss igenom samtalen med respondenterna genom att transkribera intervjuerna. Att direkt efter intervjuerna reflektera och diskutera igenom materialet som delgetts tillvaratog vi intryck och ”tyst information” som efter en tid annars kan gå förlorad. Samtliga respondenter fick, efter att vi transkriberat intervjuerna, ett utskick av vår bild av intervjun för att få möjlighet att kontrollera att våra tolkningar var i enlighet med deras svar. Denna kvalitetskontroll anser vi leda till att studien får en högre validitet och därmed tillförlitlighet.

2.3 Bearbetning, tolkning och analys

Genomgående i arbetet har vi försökt att jobba mycket med övergångarna mellan dels kapitel men även mellan avsnitt såväl som stycken. Detta genom att försöka föra logiska resonemang för att få så naturliga och sammanhängande övergångar som möjligt för att underlätta för förståelse och läsning. Vidare har många omstruktureringar skett under arbetets gång då vissa stycken kommit att passa bättre in under andra kapitel och avsnitt.

Under uppsatsens gång har tolkningar av insamlad data, i form av det införskaffade intervjumaterialet, varit nödvändigt. Utgångspunkten har i alla tolkningar varit att insamlad information måste vara inom studiens uppställda frågeställningar för att kunna leda till relevanta slutsatser, vilket har varit tidskrävande och inte alltid helt enkelt.

I vissa fall har det uppkommit svårigheter vid urskiljande av vilket litteraturmaterial som har varit relevant för just denna studie, och därmed har avvägning av information varit nödvändig. Då immateriella tillgångar är ett brett ämne som innefattar många intressanta områden har vi ibland känt att vi varit inne på angränsande områden som ligger utanför studiens problemområde, vilket det tyvärr inte finns tid eller utrymme att behandla i denna rapport. Studiens huvudsakliga frågeställning har ändå varit relativt klar från uppsatsens början. Detta har underlättat då vi känt att vi ibland befunnit oss utanför studiens uppställda ramar. Genom att under processens gång gå tillbaka till problemformulering har vi på så sätt kunnat klara ut problem för att försöka bibehålla en röd tråd genom hela uppsatsen.

Allt eftersom teori och empiri har arbetats fram har det uppstått egna reflektioner och återkopplingar i enlighet med studiens problemformuleringar som har noterats för att

senare kunna använda i analysen. Ett analysarbete har därmed skett genomgående under arbetets gång.

Strukturen på analyskapitlet har metodiskt följt empirins upplägg av avsnitt där analysen argumenterats utifrån den teoretiska referensramen i den mån det har varit möjligt. Den strukturerade sammankopplingen mellan kapitlen anser vi ge en lättförståelig och klar koppling, vilket syftar till att dels underlätta för läsarens uppfattning av analytiska resonemang samt genom struktur har gjort det lättare för vårt eget analysarbete. Vår slutsats har slutligen besvarat våra problemformuleringar samt delgett läsaren den erfarenhet som arbetet bidragit till, med förhoppning om att kunna vara till nytta för denne samt väcka intresse för vidare studier.

3. TEORETISK REFERENSRAM

Detta kapitel skall beskriva den teoretiska referensramen och kommer att redogöra för redovisningens utveckling genom att belysa dess skillnader samt verkan för en globalt harmoniserad redovisning. Vidare redogörs det för begrepp, främst i form av de standarder som är hänförliga till studiens problemformulering.

3.1 Tidigare forskning

I en artikel av Forbes (2007) står det att det är mer rimligt att sätta värde på förvärvade immateriella tillgångar såsom varumärke, patent och kundregister, än att placera dessa viktiga tillgångar i ett ”svart hål”, mer känd som goodwill. Forbes diskuterar i artikeln om identifieringen och värderingen av fler immateriella tillgångar är ämnade att mäta företagets prestation eller om det helt enkelt är för att tillgodose investerarens informationsbehov. Forbes beskriver vidare att identifiering av immateriella tillgångar med dess olika värderingsmetoder har både styrkor och svagheter. Ännu finns ingen metod som är helt optimal för att få ett pålitligt värde. Trots att dessa värden inte är helt solida menar Forbes att det helt klart är bättre att försöka sätta ett värde på immateriella tillgångar än att klassificera allt som goodwill.

3.2 Redovisningens utveckling

3.2.1 Skillnader i redovisning

Utformningen av redovisning har varierat över tid och mellan länder på grund av dess olika syften. I de västeuropeiska länderna, förutom Storbritannien, Irland och Holland, skall redovisningen följa de lagar och normer som uppställts. Att redovisningen skall spegla ett företags verkliga värde betraktas som tämligen oväsentligt så länge man håller sig inom reglerade ramar. Dessa ramar är ofta definierade av civil- och skatterättslig lagstiftning, då det finns en tydlig koppling mellan redovisning och beskattning. Detta kom att kallas för den kontinentala traditionen. I de engelskspråkiga länderna råder en angloamerikansk tradition, där aktiemarknaden och dess investerare spelar en central roll. Detta innebär att redovisningen syftar till att ge en så rättvisande bild som möjligt av företagets verkliga värde för att underlätta för investerarens beslutsfattande (Smith, 2006).

Under de senaste decennierna har den angloamerikanska traditionen fått en ökad betydelse i de västeuropeiska länderna. I och med en växande aktiemarknad och internationaliseringen bolag emellan ökar även behovet av en rättvisande och

jämförande redovisning. Då den kontinentala traditionens redovisning har stark betoning av försiktighet, det vill säga att skulder tenderar att övervärderas medan tillgångar tenderar att undervärderas, har utvecklingen istället lett till att betona redovisningens relevans framför försiktighet (Artsberg, 2005).

Det finns två organisationer som har huvudsakligt inflytande över den globala redovisningsregleringen och normsättningen. IASB som är en internationell privat organisation arbetar med att ta fram standarder för en principbaserad redovisning. Detta innebär att det är upp till användarna att själva tolka hur dessa principbaserade standarder skall användas och utformas, bara de krav som IASB utformat följs. Dessa principbaserade krav framgår av IASBs Föreställningsram för utformning av finansiella rapporter. Föreställningsramen vägleder och beskriver genom vissa grundegenskaper hur redovisningen skall utformas för att få en viss kvalitet (Marton et al, 2008).

Den andra organisationen, som endast reglerar USAs redovisning, är FASB som istället baserar sina standarder på regler där kvantitativa egenskaper spelar en större roll. Detta medför att standarderna ger bättre vägledning för hur dessa skall användas än IASBs standarder. Trots att FASBs regler endast gäller inom USA får dessa ett starkt inflytande på den globala redovisningsregleringen på grund av den amerikanska kapitalmarknadens storlek samt deras omfattande och betydelsefulla ekonomi (Marton et al, 2008).

3.2.2 EUs arbete för en harmoniserad redovisning

EU arbetar för en gemensam marknad inom unionen vilket innebär att de även arbetar för en harmoniserad redovisning mellan börsnoterade bolag. EU har därför, i försök att ena redovisningen, upprättat riktlinjer genom så kallade bolagsdirektiv. Detta behandlas huvudsakligen i det fjärde och sjunde direktivet (Marton et al, 2008). Det fjärde direktivet behandlar skyldigheten att upprätta årsbokslut och förvaltningsberättelse och det sjunde direktivet behandlar uppförandet av koncernredovisning (SOU 2003:71).

När EU har infört ett direktiv är det upp till varje medlemsland att själva tolka dessa riktlinjer och upprätta nationella lagar. Detta medförde att det uppstod många olika tolkningar vid implementeringen av direktiven som berodde på de olika ländernas syften med redovisning. Det faktum att länderna tolkade direktiven på olika sätt fick EU att inse att direktiven faktiskt inte bidrog till en harmoniserad redovisning (Marton et al, 2008). Till följd av detta vände sig EU till FASB, den amerikanska redovisningsregleraren, som avlog erbjudandet på grund av svårigheter att enas om gemensamma villkor (Artsberg, 2005). EU vände sig därför istället till IASB, vid den

tiden kallat IASC som år 2002 resulterade i ett samarbete som kom att kallas IAS-förordningen. Förordningen innebar att alla börsnoterade bolag inom EU, samt Norge, Island och Liechtenstein, från och med den 1 januari 2005 skall upprätta koncernredovisning enligt IASBs standarder som antagits, och kommer att antas av kommissionen. Avsikten med förordningen var att skapa en ändamålsenlig effektiv global kapitalmarknad (SOU 2003:71). Samarbetet medförde att processen för att ta fram nya regleringar blev betydligt lättare, då det dessförinnan var en långdragen process när direktiven skulle tas fram och godkännas av EUs medlemsländer (Artsberg, 2005).

3.2.3 Globala redovisningsstandarder

År 2002 inleddes ett konvergensprojekt mellan IASB och amerikanska FASB för en ytterligare harmonisering av redovisningsstandarderna IFRS och den amerikanska motsvarigheten US GAAP (Marton et al, 2008). Samarbetet syftar till att dessa två normverk skall, genom ett gemensamt ramverk, kunna användas likvärdigt. Dessutom skall jämförelser som sträcker sig över regelverkens gränser bli mindre komplexa genom att regleringarna skall eftersträva en så stor enhetlighet som möjligt. För att projektet skall resultera i snabba framsteg sattes ett kortsiktigt mål som nås genom att den mest applicerbara standarden som redan tagits fram och som kan användas för båda regelverken, vilka bedöms sannolikt vara de senast utkomna standarderna av IASB eller FASB. På längre sikt arbetar de båda normgivarna med att tillsammans framställa nya standarder som skall kunna fungera på en internationell kapitalmarknad (Buisman, 2007).

Genom att identifiera och minimera de skillnader som förekommer mellan IFRS och US GAAP har projektet som mål att ena redovisningsreglerna till att bli gemensamma för börsnoterade bolag globalt. Detta för att öka jämförbarheten för investerarna trots att det förekommer olika regelverk. Vidare skall det leda till minskade kostnader för internationella börsnoterade bolag då de kan redovisa enligt enhetliga regleringar (Marton et al, 2008).

3.3 IFRS 3 Rörelseförvärv

3.3.1 Förändringar till följd av ny reglering

I samband med IAS-förordningen infördes år 2002 IFRS 3 Rörelseförvärv med syfte att redogöra för hur finansiella rapporter skall utformas vid förvärv och skall göras enligt förvärvsmetoden. Till följd av den nya regleringen uppdaterades IAS 36

Nedskrivningar och IAS 38 Immateriella tillgångar och tillsammans med dessa två standarder tillämpas IFRS 3 i samband med rörelseförvärv (IFRS 3, 2008).

De förändringarna som IFRS 3 medfört är att det tydligare uttrycks hur tillgångar och skulder skall identifieras och värderas till verkligt värde samt att goodwill inte längre skall skrivas av utan istället årligen prövas om behov för eventuell nedskrivning föreligger. Eftersom goodwill inte längre får skrivas av ansåg IASB att det måste ställas högre krav på att de immateriella tillgångar som kan identifieras inte får utgöra en del av goodwillvärdet. Detta för att goodwillposten inte skall leda till en missvisande hög balansomslutning (Jansson, Nilsson, Rynell, 2004).

En annan viktig förändring är att redovisningen blivit mer utförlig och öppen eftersom regleringen medförde ett krav på mer utförlig information i form av beskrivningar och redogörelser för bland annat förvärvade immateriella tillgångar och goodwill. IASBs tanke med ett ökat krav på information är delvis att underlätta för intressenter vid granskning av redovisningar för att på så sätt få underlag för att bedöma förvärv och nedskrivningar. Informationskravet medför även en viss press på företagen att ta till sig den nya regleringen och identifiera fler immateriella tillgångar vid ett företagsförvärv (Jansson, Nilsson, Rynell, 2004).

3.3.2 Förvärvsmetoden

I samband med att ett företag gör ett förvärv skall den så kallade förvärvsmetoden tillämpas som regleras i IFRS 3 och ställer vissa krav på hur redovisningen skall utföras. För det första måste en förvärvare identifieras, vilket blir den som får bestämmande inflytande genom förvärvet. Vidare måste anskaffningsvärdet, det vill säga köpeskillingen och direkt hänförliga kostnader, för förvärvet fastställas och slutligen skall identifiering ske av skulder och samtliga tillgångar, materiella såväl som immateriella, för att värderas till verkligt värde vid förvärvet. Skillnaden mellan köpeskillingen och det förvärvade företags bokförda nettotillgångar kan leda till ett över- eller undervärde. Ett eventuellt uppkommet övervärde ur förvärvet hänförs som goodwill (IFRS 3, 2008).

3.3.3 Goodwill

Goodwill är en icke identifierbar immateriell tillgång som främst uppstår i samband med företagsförvärv då köpeskillingen överstiger det förvärvade företags marknadsvärderade tillgångar och skulder. Detta innebär att förvärvaren faktiskt är beredd att betala mer än vad företaget är värt i tillgångar och skulder, vilket beror på att man anser att företaget kommer att kunna generera framtida ekonomiska fördelar.

Eftersom dessa framtida ekonomiska fördelar är svåra att fastställa ett värde på går de heller inte att identifiera och därför inte redovisa separat (Johansson et al, 2006).

Det är endast i samband med rörelseförvärv som goodwill får tas upp i balansräkningen och därför regleras denna tillgång i enlighet med IFRS 3 (Marton et al, 2008). Standarden definierar goodwill som ”en betalning för förväntade framtida ekonomiska fördelar som inte går att enskilt identifiera och inte heller att redovisa separat”. Synergieffekter, framtida övrvinster och personlastyrka är exempel på goodwillposter som kan aktiveras vid ett förvärv (IFRS 3, 2004).

En av förändringarna, till följd av IFRS 3, är att goodwill inte längre skall skrivas av eftersom tillgången anses ha en obegränsad nyttjandeperiod. Istället skall goodwillen vid samma tidpunkt varje år prövas genom ett så kallat impairment test för att se om behov anses föreligga för nedskrivning av tillgången. Detta gäller för goodwill från såväl nya som gamla förvärv. Eftersom IASB anser att det är svårt att uppskatta en nyttjandeperiod för goodwill och därmed har bestämt att klassificera tillgången till en obestämbar nyttjandeperiod uppstår inte längre problematiken med att bedöma en ekonomisk livslängd för goodwill. Däremot innebär kravet på att årligen uppskatta och värdera ett värde av goodwillen samt de utökade upplysningskraven ett tidskrävande arbete (Jansson, Nilsson, Rynell, 2004).

3.4 Immateriella tillgångar

3.4.1 Värderingsproblematik

På grund av de immateriella tillgångarnas värderingsproblematik, det vill säga svårigheten med att objektivt kunna bedöma en immateriell tillgångs värde, har försiktighet präglat redovisningen. Detta innebär att immateriella tillgångar innan införandet av IFRS 3 kostnadsfördes direkt istället för att aktiveras. Trots att dessa tillgångar inte var synliga i balansräkningen betraktade analytiker ändå dessa värden som tillgångar vid granskning av årsredovisningar (Marton et al, 2008).

De senaste decennierna har ekonomin utvecklats dels genom IT- och teknikutvecklingen och det faktum att fler kunskapsintensiva företag uppkommit på marknaden. Detta har medfört att de icke-fysiska immateriella tillgångarna fått en allt större betydelse i redovisningen vilket leder till att fler bedömningar tillåts i och med värdering av dessa. Att fler bedömningar tillåts medför att försiktigheten inte kan beaktas på samma sätt som tidigare. Till följd av utvecklingen har redovisningen

justerats och fler immateriella tillgångar får nu aktiveras i enlighet med IAS 38 (Marton et al, 2008).

Förändringen och uppdateringen av IAS 38 var att flera punkter förändrades för att få dessa enhetliga med punkterna i IAS 16 Materiella anläggningstillgångar då tillgångarna får en mer likvärdig betydelse i redovisningen (Marton et al, 2008). Denna förändring av IAS 38 kan anses vara ett ytterligare steg mot att få IASBs standarder att efterlikna de amerikanska regleringarna då dessa tidigare genomgått en liknande förändring (Cearns, 2005).

3.4.2 IAS 38 Immateriella tillgångar

Den centrala redovisningsfrågan som behandlas i IAS 38 är om en immateriell tillgång skall få föras i balansräkningen eller inte. Enligt IAS 38 definieras en immateriell tillgång som ”en identifierbar icke-monetär tillgång utan fysisk form”. Exempel på immateriella tillgångar kan vara varumärke, programvara, kundregister, patent och licenser (IAS 38, 2004).

För att en resurs skall kunna klassificeras som en immateriell tillgång måste den först uppfylla de allmänna kriterierna för en tillgång vilka definieras i IASBs Förställningsram, samt de kriterier som uppställs i IAS 38. Tillgången skall vara identifierbar, vilket dels innebär att den skall vara avskiljbar från ett företag genom att tillgången antingen skall kunna säljas, licensieras eller hyras ut. Alternativt anses en tillgång som identifierbar om den uppkommer ur juridiska rättigheter. Vidare skall tillgången vara kontrollerbar, vilket i IAS 38 beskrivs som att tillgången skall kunna generera sannolika framtida ekonomiska fördelar för ett företag och att dessa fördelar inte skall kunna komma andra tillgodo (IAS 38, 2004).

För att en immateriell tillgång skall vara redovisningsbar krävs det dels att de ovan nämnda kriterierna är uppfyllda samt att de så kallade erkännandekriterierna i IAS 38 är uppfyllda. Dessa innebär, förutom att tillgången med sannolikhet skall kunna generera framtida ekonomiska fördelar för företaget, att ett tillförlitligt anskaffningsvärde för tillgången skall kunna beräknas (IAS 38, 2004).

3.4.3 Värdering av immateriella tillgångar

Om en tillgång skall anses som redovisningsbar beror, förutom på erkännandekriterierna, på dess uppkomst. IAS 38 skiljer på immateriella tillgångar som antingen blivit internt upparbetade av företaget eller som anskaffats genom förvärv.

Förvärvet kan endera vara separat eller som en del av en rörelse. Om en immateriell tillgång anskaffas genom ett rörelseförvärv skall denna tas upp till anskaffningsvärdet vilket i detta fall, i enlighet med IFRS 3 Rörelseförvärv, blir till tillgångens verkliga värde. Att en tillgång tas upp till verkligt värde innebär att den värderas till dess marknadsvärde vid förvärvet, vilket naturligtvis förutsätter att en aktiv marknad finns. Då marknadsvärdet för en immateriell tillgång innefattar marknadens förväntningar av att tillgångens framtida ekonomiska fördelar sannolikt kommer att tillfalla företaget så anses sannolikhetskriteriet vara uppfyllt (IAS 38, 2004).

För tillgångar som inte har en aktiv marknad fastställs istället tillgångens verkliga värde genom att se till det belopp som företaget hade kunnat tänka sig att betala i samband med ett köp mellan intresserade och oberoende parter (IAS 38, 2004). Genom att se på liknande transaktioner och använda dessa som underlag kan den immateriella tillgångens värde verifieras på ett tillförlitligt sätt. Trots att det sällan förekommer aktiva marknader för immateriella tillgångar så finns det vissa undantagsfall exempelvis för tillverkningskvoter samt taxi- och fiskelicenser (Marton et al, 2008). Dock anser IASB att det inte kan förekomma aktiva marknader för bland annat patent och varumärken då dessa tillgångar är unika av sitt slag (IAS 38, 2004).

3.5 Användbarhet ur olika perspektiv

Enligt IASB's Föreställningsram (2004) är den externa redovisningens syfte att tillgodose användarnas informationsbehov. Därför har IASB i sin Föreställningsram utformat vissa så kallade kvalitativa egenskaper som redovisningen skall uppfylla för att kunna tillgodose de olika informationsbehoven. Då dessa användare har olika informationsbehov kan redovisningen behöva utformas efter dess olika syften. (Smith, 2006). Två av de användarna som IASB fokuserar på är investerare och långivare. Dock beskrivs det i Föreställningsramen att IFRS huvudsakligen är utformat för att tillgodose investerarnas behov (IFRS Föreställningsram, 2004).

Investerarna är de som kontrollerar företagen och deras satsade kapital har stor riskfaktor, därför kan dessa intressenter ses som de i särklass viktigaste användarna av redovisningen. Extra viktig är redovisningen i börsnoterade bolag där ägarna oftast inte är en del av företagets ledning, vilket gör att de inte har tillgång till samma information om företagets ekonomiska status. Därför är redovisningen viktig för investerare för att ge upphov till minskad informationsasymmetri. De olika beslut som redovisningen skall ligga som underlag för är hur stor aktieutdelning det skall bli, hur vinsterna skall användas, vilka investeringar som skall göras samt bedöma ledningens arbetsinsatser. Dock är det viktigaste beslutet för investerare om de skall köpa eller sälja aktier och för

det behövs underlag för att utläsa var det är lämpligt att investera för att få maximal avkastning. Genom att titta på historiska händelser i redovisningen kan framtida sannolika händelser förutspås och därmed bedöma framtidens avkastning och risk (Johansson et al, 2006).

Långgivare har, till skillnad från investerare, en bestämd avkastning på de utlånade pengarna. Deras intresse i redovisningar ligger i att kunna ta beslut om det är lämpligt att tillföra kapital till ett företag, bedöma risken av ett eventuellt framtida betalningsproblem, se till tillgångar i balansräkningen som skulle stå som säkerhet för att ge lån samt se till redan existerande skulder. Vidare kan långgivare använda redovisningar som ett kontrollinstrument av ledningen för att se om de avtalade villkoren hålls (Johansson et al, 2006).

3.6 Redovisningens kvalitativa egenskaper

För att redovisningen skall vara användbar för dess intressenter måste redovisningen uppfylla de kvalitativa egenskaperna som behandlas i Föreställningsramen. De viktigaste egenskaperna som behandlas i denna är begriplighet, relevans, tillförlitlighet samt jämförbarhet. Att redovisningen måste vara begriplig är en förutsättning för att den överhuvudtaget skall kunna vara användbar. Trots att en redovisning skulle kunna anses som tillförlitlig och relevant är dessa två egenskaper obetydliga om inte redovisningen går att begripa. Enligt Föreställningsramen förutsätts det att användarna har rimliga förkunskaper för att kunna förstå en redovisning. Eftersom redovisningen inte kan utesluta viss komplicerad information innebär detta att de rimliga förkunskaper som användaren förutsätts ha kommer ligga på en hög nivå. Detta innebär i praktiken att IASB utgår från att användarna av redovisningen är professionella. Förutom att redovisningen skall vara begriplig måste även nyttan av informationen överstiga dess kostnad. Detta innebär att redovisningens relevans och tillförlitlighet kan komma att åsidosättas om kostnaden för att ta hänsyn till dessa blir allt för hög. Som ovan diskuterats förutsätts användarna av redovisningar vara professionella, vilket innebär att många anser att nyttan faktiskt inte överstiger kostnaden (Marton et al, 2008).

3.6.1 Relevans

Den primära kvalitativa egenskapen är att redovisningen skall vara relevant, det vill säga att den skall kunna ligga till grund för beslutsfattande och spegla den verkliga ekonomiska situationen. Då redovisningen skall vara användbar, främst för investerare, innebär det att redovisningen skall kunna utgöra underlag för prognoser. Detta för att investerarna dels skall kunna göra prognoser av framtiden i form av prognosrelevans

och dels för att kunna utvärdera och återkoppla prognoser av framtiden genom återföringsrelevans (Smith, 2006).

Det finns även två minimikrav för att redovisningen skall kunna vara relevant. För det första måste redovisningen, som nämnts ovan, vara begriplig för den tänkta användaren och vidare måste redovisningen vara aktuell. Finansiell information bör finnas tillgänglig för att tillgodose användarnas behov inom rimlig tid efter redovisningsperiodens slut. Detta för att informationen skall vara relevant och därmed användbar för investerarna (Smith, 2006).

3.6.2 Tillförlitlighet

Tillförlitlighet är en annan förutsättning i redovisningen för att den skall kunna ge användbar information. Denna egenskap syftar till att avbilda ett företags ekonomiska situation på ett så korrekt sätt som möjligt och kan uttryckas i begrepp som validitet och verifierbarhet. Att återge det som förväntas i en redovisning innebär att redovisningen får en hög validitet. Denna egenskap kan uppnås genom att redovisa efter ekonomisk innebörd snarare än juridisk form samt att försöka avspegla verkligheten genom bästa möjliga uppskattningar och därmed beakta neutraliteten. Då bedömningar inte alltid är objektiva har verifierbarheten fått en större betydelse i redovisningen vilket innebär att det krävs underlag för de redovisade siffrorna. Om redovisningen skall anses ha en hög tillförlitlighet tenderar detta leda till ett försiktighetstänkande i redovisningen till följd av att mindre bedömningar tillåts (Smith, 2006).

3.6.3 Jämförbarhet

För att användarna skall kunna bilda sig en uppfattning om företaget genom historisk data samt kunna göra bedömningar om framtiden, måste de dels kunna jämföra redovisningar mellan företag och dels kunna jämföra ett företags redovisning över tid. IFRS avser att avspegla unika ekonomiska situationer, vilket innebär att lika transaktioner skall redovisas på samma sätt och olika transaktioner skall redovisas på olika sätt. Om ett företag inte använder sig av konsekventa redovisningsprinciper försvårar detta användarnas prognostiserande och jämförbarheten försämras över tiden (Smith, 2006). För att informationen skall kunna utgöra ett bra beslutsunderlag för användarna är jämförbarheten över tiden ett faktum, vilket betonar vikten av att upplysa om när byte av redovisningsprincip görs (Marton et al, 2008). Enligt IASBs Föreställningsram (2004) skall dock inte förbättring av egenskaperna relevans och

tillförlitlighet, vid byte av redovisningsprincip, förbises till fördel för jämförbarheten då detta anses som ett godtagbart skäl vid byte av princip.

3.6.4 Avvägning mellan relevans och tillförlitlighet

Det kan krävas en avvägning mellan de två kvalitativa egenskaperna relevans och tillförlitlighet. Detta eftersom de båda egenskaperna är viktiga för redovisningen, dock kan inte båda dessa egenskaper vara primära. För att redovisningen skall ha hög tillförlitlig måste information ibland invänta verifiering för att den skall kunna återges på bästa tillförlitliga sätt. Dock förlorar redovisningen sin aktualitet och därmed sin relevans desto längre tid det går innan en händelse redovisas (Artsberg, 2005).

Användarna av redovisningar har olika intressen för de kvalitativa egenskaperna. För en investerare är det av intresse att redovisningen är relevant med aktuell information för att kunna utgöra ett bra prognosunderlag. Långivare däremot vill att redovisningen skall ha en hög tillförlitlighet med försiktiga värderingar (Smith, 2006). Detta innebär att investerare har mer nytta av att tillgångar är värderade till dess marknads värde, det vill säga till dess verkliga värde (Marton et al, 2008).

4. EMPIRI

Detta avsnitt syftar till att redogöra för studiens primärdata i form av intervjumaterial. Inledningsvis görs en presentation av respondenterna för att sedan avspegla deras syn på redovisningens användbarhet och avslutningsvis berörs frågor kring redovisningens kvalitet. Frågorna som ställts till respondenterna återfinns i intervjumanualen (bilaga 1).

4.1 Presentation av respondenterna

4.1.1 Investerare

Gunnar Ek har arbetat inom Aktiespararna i 13 år där han dels suttit i förbundsstyrelsen och varit vice förbundsordförande. Han har även varit chef för bolagsbevakningen, vilket innebär att han har gått på många bolagsstämmor, läst och analyserat oerhört mycket årsredovisningar och fungerat som Aktiespararnas representant utåt genom att ha kontakt med verkställande direktörer, styrelseordföranden, revisorer samt media. Gunnar har begränsade kunskaper på detaljnivå när det gäller redovisningsreglering men har dock samlat på sig praktiska erfarenheter av regleringarna genom analyseringsarbetet.

Robert Gärtner arbetar på Handelsbanken Capital Markets som analytiker av aktiemarknaden där han ansvarar för utbildningsfrågor i aktieanalys vilket innebär att han även ansvarar för utvecklingen och undervalet utav värderings- och analysmodeller. Robert har arbetat som analytiker inom företaget i 11 år och är ganska väl insatt i redovisningsregleringarna IFRS 3 och IAS 38, dock inte på detaljnivå.

4.1.2 Långivare

Kristian Pettersson arbetar på Nordea som kreditanalytiker vilket innebär att han analyserar kundernas återbetalningsförmåga. Han har arbetat inom företaget som analytiker i nästan fyra år och då han jobbar en hel del med börsnoterade bolag så kommer han ganska ofta i kontakt med IFRS. När det kommer till specifikt rörelseförvärv och IFRS 3 är inte detta lika vanligt förekommande.

Christoffer Svensson arbetar på Swedbank företag som företagsrådgivare vilket innebär att han är kundansvarig för ett antal företag. I första hand behandlar han onoterade bolag men har även hand om några mindre börsnoterade bolag. Christoffer har arbetat

inom företaget i 13 år och är egentligen inte så väl insatt i redovisningsreglering men har i vissa fall kommit i kontakt med IFRS 3.

Niklas Johansson arbetar på DnB NOR Acquisition Finance där han är chef över förvärvsfinansieringsenheten som behandlar LBO finansiering¹. Han har jobbat inom företaget i tre år och vill inte påstå att han i någon större utsträckning eller på detaljnivå är insatt inom redovisningsreglering.

4.2 Problemfrågor

4.2.1 Investerarnas syn på redovisningens användbarhet

Investerare 1 (fortsättningsvis kallad I1) anser att införandet av IFRS 3 har lett till en bättre genomlysning i redovisningar i samband med förvärv eftersom det är lättare att se de olika tillgångarna. I1 menar att tidigare när allt övervärde hänfördes som goodwill var det väldigt oklart vad som ingick i goodwillposten. Ur I1s perspektiv, som analytiker, har regleringen om att identifiera fler immateriella tillgångar varit positiv. I1 menar att då företagen, vid förvärv, måste göra bedömningar i värderingen av de immateriella tillgångar framgår det också vilka förväntningar och avkastningskrav företaget har. Detta medför att I1 kan jämföra företagens förväntningar med sina egna bedömningar för att sedan se till vad verkligt utfall blir.

När det gäller immateriella tillgångar och hur stor vikt som läggs på dessa vid analys menar I1 att det helt beror på förvärvets storlek. I1 tror inte att analytiker över lag lägger någon större vikt vid att bedöma enskilda små immateriella tillgångar. Det som är viktigt för I1 är att se till vad som faktiskt är goodwill, det vill säga det överpris som uppkommit ur köpet, men I1 anser även att det är intressant att se till hur mycket av förvärven som innefattar immateriella tillgångar såsom kundregister och annat. Dessutom menar I1 att det bör poängteras att immateriella tillgångar såsom forskning och utveckling är betydligt viktigare för företag som befinner sig inom kunskapsintensiva branscher.

Investerare 2 (fortsättningsvis kallad I2) anser att en ökad identifiering av immateriella tillgångar helt klart förbättrar redovisningen. Specificeringen av dessa är något som tidigare saknats när I2 granskar företag med väldigt stor goodwillpost, då det tidigare varit oklart vad denna post innehållit och vilka risker som varit förenade med det höga goodwillvärdet. Vid dessa tillfällen har I2 själv fått försöka analysera de enskilda bitarna av goodwill och identifiera riskerna. På så sätt menar I2 att det inte är någon

¹ Leverage buyout är ett förvärv som finansieras med hög låneandel.

tvekan om att IFRS 3 medfört fördelar. Informationen som värderingen av de immateriella tillgångarna ger använder sig I2 av i den totala analysen av företag, där I2s intresse ligger i att se i fall de tillgångar som finns i företaget förräntas på bästa möjliga sätt. Genom att få upp mer sanna tillgångsvärden menar I2 att dessa alltid kan relateras till företagets vinster och därmed kan I2 göra en bedömning om hur ledningen sköter företaget. Vidare anser I2 att de bedömningar som ledningen gjort vid värdering av de immateriella tillgångarna ger I2 möjlighet att utläsa indirekta prognoser som ledningen har för framtiden.

I2 menar att det utan tvekan läggs stor vikt vid analys av de immateriella tillgångarna vid beslut om investering, då dessa tillgångar ofta är förenade med vissa risker. I2 diskuterar därför riskmedvetenheten med framförallt revisorer för att som investerare få en bättre förståelse för vilka värderingsprinciper de använt sig av och deras riskmedvetenhet. I2 menar att det är av stor betydelse om det finns klarhet i vad som ligger bakom värderingen av immateriella tillgångar eftersom omvärldsfaktorer påverkar immateriella tillgångar. I2 anser även att det uppstår extra stora svårigheter med immateriella tillgångar i tjänsteföretag eftersom det vid förvärv, av dessa typer av företag, kan uppkomma svårigheter när två olika företagskulturer skall försöka samordnas. På grund av detta menar I2 att det vid analys av tjänsteföretag med stora immateriella tillgångar som investerare är viktigt att kunna få en uppfattning om hur förhållandena verkligen är i företagen. Detta för att kunna se till eventuella värdeförändringar som kan ske i samband med dessa förvärv.

4.2.2 Långivarnas syn på redovisningens användbarhet

Långivare 1 (fortsättningsvis kallad L1) menar att en goodwillpost bara är luft när ett företag ansöker om lån. Detta eftersom värdet av goodwill först visas i framtida resultat. Därför anser L1 att det helt klart är en fördel med att dela upp goodwill i immateriella tillgångar för att då som långivare kunna se hur företagsledningen värderar dessa och därmed se hur de har bedömts. L1 menar det först och främst ses till företagets kassaflöden och att det inte spelar så stor roll vad företaget har för säkerheter så länge kassaflödena är starka. Om det skulle vara så att kassaflödena blir svaga så gör informationen som de immateriella tillgångarna ger att L1 tydligare kan se varför ett företag går sämre. L1 menar att nedgången inte behöver bero på att företaget i sig går dåligt utan det kan finnas andra bakomliggande orsaker som att ledningen inte tillvaratar de möjligheter som finns. Då de immateriella tillgångarna numera är specificerade kan L1 själv spekulera i om det fortfarande finns värde i dessa.

När L1 gör en bedömning av immateriella tillgångar ses det först och främst till förvärvets storlek samt för vem tillgångarna har ett värde. L1 menar att en immateriell tillgång som inte har något större värde i ett företag kan i samband med ett förvärv ge synergieffekter för ett annat företag och därmed få ett större värde, vilket är en faktor som L1 ser till vid kreditgivning. L1 är generellt försiktig med att ge kredit mot immateriella tillgångar som säkerhet men om ett företag som beviljats lån dessutom kan visa att de till exempel har ett starkt varumärke skulle amorteringstiden kunna förlängas och ett större lån beviljas.

L1 menar att över lag läggs ingen större vikt vid vare sig goodwill eller immateriella tillgångar vid kreditgivning, detta eftersom L1 ser till försiktigheten. L1s åsikt är att goodwill och immateriella tillgångar likställs på så sätt att ingen av posterna tas med i beräkning av nyckeltal eftersom dessa då blir bättre än vad de egentligen borde vara.

Långivare 2 (fortsättningsvis kallad L2) anser att en ökad identifiering av immateriella tillgångar egentligen inte har medfört någon större förändring av betydelse, eftersom varken goodwill eller immateriella tillgångar kan ligga som grund för beslut om kredit. Dock anser L2 att det är positivt att ett värde försöker kvantifieras på de immateriella tillgångarna för att krympa goodwillposten, eftersom goodwill är något som L2 är skeptisk till vid granskning av redovisningar. Om L2 använder sig av immateriella tillgångar som informationsunderlag för jämförelser kommer det helt an på vad det är för typ av immateriella tillgångar det rör sig om och dess omfattning. Dock finns det i vissa fall inte tillgång till den information som behövs för att kunna göra en rättvisande jämförelse av dessa tillgångar. Ibland händer det även att den tillgängliga informationen inte ens är jämförbar då det kan skilja väldigt mycket mellan olika typer av immateriella tillgångar som aktiverats.

L2 menar att ingen större vikt läggs vid de immateriella tillgångarna. Dock kan de immateriella tillgångarna i sällsynta fall påverka beslut om kreditgivning beroende på dess omfattning och om de har ett signifikant värde för företaget samt om de har påverkan på företagets utveckling och kassaflöden. L2 ser då till dess fastställda värde för att bedöma om eventuella över- eller undervärderingar föreligger som skiljer sig från L2s egna bedömningar. Vid sådana tillfällen kan dessa bli föremål för en gedigen genomgång. Vidare förklarar L2 att i de avseenden när immateriella tillgångar inte har ett signifikant värde för företaget likställs dessa med goodwill i värderingsbedömningen.

Långivare 3 (fortsättningsvis kallad L3) menar att det är positivt att få den goodwillpost som uppstår i samband med förvärv uppdelad i mindre beståndsdelar eftersom det

bidrar till mer information. Detta gör att L3 kan känna sig säkrare på det objekt som granskas, eftersom balansräkningen då innehåller mindre osäkra poster. Dock vill inte L3 påstå att denna mer specificerade information rakt av kan påverka besluten om kreditgivning. Det viktigaste är inte hur balansräkningen ser ut vid kreditgivning utan hur prognosen för den framtida återbetalningsförmågan är, det vill säga vad företagen kommer att kunna generera för framtida kassaflöden de kommande åren som krediten är gällande för.

L3 menar att ingen större vikt läggs vid de immateriella tillgångarna när ett företag granskas. Att en goodwillpost är uppdelad i mindre poster ger ingen information som är avgörande i beslutsfattandet vid kreditgivning. L3 anser dock att informationen som de immateriella tillgångarna ger bidrar till ett bättre underlag vid analys av ett företag. Att immateriella tillgångar skulle likställas med goodwill vid värderingsbedömningar vill L3 inte påstå eftersom de immateriella tillgångarna som till exempel kundregister eller varumärke faktiskt har ett specifikt satt värde medan goodwill, som inte är definierat, bara har ett uppskattat värde.

4.2.3 Investerarnas syn på redovisningens kvalitet

I1 anser att sedan införandet av IFRS 3 har jämförbarheten blivit klart bättre både vid jämförelser för ett företag över tid men även mellan företag. Anledningen till detta menar I1 är att företagen fått likartade riktlinjer att gå efter som de även måste redogöra för.

I avvägningen mellan relevans och tillförlitlighet tycker I1 att tillförlitligheten väger över och att den nu kan anses som högre. Detta eftersom I1 tror att revisorers integritet har ökat i samband med rörelseförvärv, på så sätt att de till viss del kan styra företaget, så att inte möjlighet ges att klumpa ihop och mörka olika saker i samband med förvärv som tidigare varit möjligt. Emellertid tror I1 inte att relevansen har blivit lidande då redovisningen blivit mer tillförlitlig, utan tror tvärtom att relevansen faktiskt är ganska hög.

Då I1 arbetar på en investmentbank innebär det att I1 måste förhålla sig ungefär på samma sätt som en långgivare, vilket betyder att det är viktigt att kunna förlita sig på den information som inhämtas. Vidare menar I1 att det till och med kan vara så att de som investmentbank är mer kritiska när det gäller tillförlitligheten än långgivarna då I1 som analytiker måste läsa mellan raderna i sin bedömning. Dock menar I1 att tillförlitligheten alltid kan ifrågasättas då det fortfarande finns frihetsgrader för företag vid upprättande av sina redovisningar.

I2 förklarar vikten av att ha jämförbara redovisningar eftersom det annars skulle krävas allt för lång tid att sätta sig in i varje redovisning. I2 anser att jämförbarheten faktiskt blivit bättre över lag sedan införandet av IFRS 3. Dock menar I2 att det i samband med regleringsändringarna uppstår vissa problem för jämförbarheten över tid. Detta eftersom det gör det svårt för analytiker att se trender som sträcker sig längre tillbaka i tiden än år 2005.

I2 påpekar svårigheterna med att sätta värde på de immateriella tillgångarna som tillkommit i och med dagens rörliga marknad och svårigheten med att upptäcka värden som enbart är tillfälliga. I2 menar att detta gör att jämförbarheten bakåt i tiden försämras om inte de rätta värdena är satta. Dock anser I2 att när det kommer till jämförbarheten mellan företag så har den blivit bättre, både på det nationella och internationella planet.

I avvägningen mellan relevans och tillförlitlighet menar I2 att relevansen är viktigast men att den alltid kan ifrågasättas. I2 anser att den osäkerhet som idag råder för tillgångar innebär problem för vid vilken tidpunkt värderingen skall fastslås. I2 spekulerar kring om det verkligen är vid årsskiftet som det är mest lägligt att göra värderingen och är just den värderingen mest aktuell och relevant. Vidare menar I2 att eftersom bolagsstämman kommer först ett halvår senare kan det ifrågasättas om siffrorna då är tillräckligt aktuella.

4.2.3 Långivarnas syn på redovisningens kvalitet

L1 anser att jämförbarheten har ökat mellan företag. Då det finns fler tillgångar specificerade i balansräkningarna är det desto lättare att finna likheter och skillnader mellan företag.

När det gäller avvägningen mellan de kvalitativa egenskaperna menar L1 att tillförlitligheten väger tyngst och anser även att den har blivit bättre. Har företagen en enda goodwillpost så är L1 fullständigt medveten om att denna post innehåller en mängd olika saker, vilket innebär att goodwillposten får en osäkerhetsstämpel och därmed inte har en hög tillförlitlighet. Vidare menar L1 att jämförbarhet, tillförlitlighet samt snabbhet är tre viktiga egenskaper för att kunna driva en verksamhet och kunna göra rätt bedömningar vid finansiering.

L2 anser att jämförbarheten mellan företag är av stor betydelse, men diskuterar svårigheten kring detta då det varierar i vilken utsträckning de har tillgång till rätt

material. L2 tycker att regleringen medfört positiva effekter i bemärkelsen att kunna jämföra företag på så sätt att de annars gömda tillgångarna i goodwillposten istället får ett värde. De identifierade immateriella tillgångarna är något som L2 ser till för att få en bättre jämförbarhet vid granskning av redovisningar. Vidare menar L2 att när det kommer till en avvägning mellan de kvalitativa egenskaperna relevans och tillförlitlighet är det tillförlitligheten som är viktigast för banken.

L3 menar att jämförbarheten är viktig för banken, både att kunna jämföra ett företag över tid men även mellan företag inom samma bransch. Att företagen redovisar och justerar siffrorna tillbaka i tiden sedan införandet av IFRS anser L3 som positivt för jämförbarheten på så sätt att det blir lättare att följa trender, utvecklingar och förändringar. Om en förändring uppkommer och den enbart beror på byte av redovisningsprincip har en bank svårare att följa trenden och se vad som är hänförligt till redovisningen eller verkligheten. Detta eftersom de gör jämförelser ett antal år bakåt i tiden för att kunna se vad som förväntas av framtiden, men har de då ingen historisk information blir detta svårt.

Att redovisningen är korrekt är viktigt för L3 eftersom banker många gånger grundar sin syn på företag efter hur dess bokslut ser ut. L3 förlitar sig egentligen på ett reviderat bokslut och då är det självklart att det är av stor vikt att redovisningen är korrekt. Därmed är båda egenskaperna tillförlitlighet och relevans viktiga vid beaktning av siffror för att kunna säkerställa att de är väl underbyggda och korrekta. I en avvägning mellan relevans och tillförlitlighet menar L3 att det kan vara bättre att få vänta på siffrorna så att de blir korrekta än att siffrorna kommer L3 tillhanda snabbt.

5. ANALYS

Detta avsnitt syftar till att analysera det empiriska material som inhämtats för att relateras till den teoretiska referensramen. Denna analys bygger på studiens problemformuleringar där syftet är att analysera och redogöra för redovisningens användbarhet.

5.1 Redovisningens användbarhet

5.1.1 Investerarnas syn på immateriella tillgångar och goodwill

Investerarna är i särklass de viktigaste användarna av redovisningen och det är även utifrån deras perspektiv och intressen IFRS är utformat. Investerarnas intressen ligger i att granska redovisningen för att använda denna som underlag vid beslut om att investera där de kan generera maximal avkastning. Att redovisningen har blivit mer användbar och medfört positiva effekter håller båda respondenterna från investerarperspektivet med om. Respondenterna menar att uppdelningen av goodwill leder till att redovisningen får en bättre genomlysning vilket förbättrar och underlättar vid analys av ett bolag för beslut om investering.

Innan införandet av IFRS 3 skulle allt övervärde som uppkom vid förvärv av ett företag hänföras till en enda goodwillpost. Respondenterna menar att nu när alla immateriella tillgångar som kan identifieras vid förvärv syns i företagets redovisningar får de som investerare en bättre inblick i dess totala tillgångsmassa eftersom det tidigare varit oklart vad goodwillposten innehöll. En av respondenterna använder den information som de immateriella tillgångarna ger till att identifiera risker som är förenade med det annars ospecifika goodwillvärdet.

Redovisningen skall kunna ligga som beslutsunderlag för investerare för att delvis kunna utläsa var det är lämpligt att investera för att få maximal avkastning vilket en av respondenterna anser att de mer verkliga tillgångsvärdena bidrar till. Samma respondent menar även att de verkliga tillgångsvärdena går att relatera till företagets vinster och på så sätt kan investerare göra bedömningar om hur företagsledningen handhåller företaget. Betydelsen av att kunna se till bedömningar är något som även den andra respondenten håller med om på så sätt att det genom värderingen går att utläsa vad företagen har för förväntningar och avkastningskrav för att sedan kunna jämföra dessa med sina egna bedömningar. Det skulle kunna tänkas att dessa bedömningar inte alltid är neutrala då företagsledningen kan ha incitament att uppvisa höga eller låga resultat, därför är det viktigt som investerare att ha i åtanke att det inte alltid finns en koppling

mellan det ekonomiska tillståndet och den ekonomiska prestationen. Dock är bedömningsaspekten positiv i den bemärkelsen att det kan minska den informationsasymmetri som föreligger mellan företagets ledning och investerarna på aktiemarknaden.

Hur stor vikt som läggs vid de immateriella tillgångarna när analys genomförs har respondenterna delvis skilda åsikter om. Den ena respondenten menar att det helt beror på förvärvets storlek och vilken bransch som det ses till men även hur stora de immateriella tillgångarna är men självklart är det i de flesta fall intressant att veta hur mycket av förvärven som innefattar immateriella tillgångar. Den andra respondenten säger däremot att stor vikt läggs vid de immateriella tillgångarna vid analysering, eftersom tillgångarna är relativt osäkra i sin värdering då de kan vara förenade med vissa risker. Detta gäller speciellt för tjänsteföretag med tillgångar i form av humankapital som kan förlora sitt värde i och med förvärv där två helt skilda företagskulturer råder. Detta skulle kunna innebära att det förvärvade företagets personal inte kan utföra sin maximala prestation och därmed förlora sitt värde. Därför menar respondenten att på grund av den osäkerhet i de immateriella tillgångarna borde de värderingar som ledning och revisorer gjort ofta undersökas.

5.1.2 Långivarnas syn på immateriella tillgångar och goodwill

Långivares intresse, vid användning av företags redovisningar, ligger i att utifrån redovisningarna kunna bedöma om kreditgivning skall beviljas, genom att se till eventuella risker och säkerheter. Att fler immateriella tillgångar skall urskiljas ur goodwillposten syftar till att bidra till en bättre finansiell information. Att uppdelningen av goodwill har medfört positiva effekter är alla respondenter från långivarperspektivet eniga om. Ingen av respondenterna vill påstå att uppdelningen av goodwill lett till någon nackdel för dem som långivare. Dock menar respondenterna att denna uppdelning inte är avgörande vid beslutsfattande om kreditgivning då immateriella tillgångar överhuvudtaget inte är något som beaktas i dessa avseenden. Som långivare är den absolut viktigaste faktorn att se till företagets kassaflöden och därmed dess återbetalningsförmåga.

De positiva effekter som kommit ur att fler immateriella tillgångar särskiljs från goodwill har främst varit i andra avseenden än i direkt samband med beslutsfattande om kreditgivning. Alla tre respondenterna är överens om att informationen som de immateriella tillgångarna ger, i och med att ett fast värde är definierat på dessa, ger en bättre förståelse och inblick i företaget. Att exempelvis ett varumärke har värderats till ett specifikt värde, istället för att ingå i en odefinierad goodwillpost, ger långivarna en

möjlighet att se om värdet är befogat. Då dessa respondenter är skeptiska och negativa till goodwillposten, som för dem egentligen inte är något konkret, anser de som långgivare att det är säkrare desto mindre denna post är.

En av respondenterna använder värderingen av de immateriella tillgångarna som informationsunderlag vid jämförelser mellan olika företags balansräkningar. En annan av respondenterna använder värderingarna för att utläsa ledningens bedömningar, och därigenom få tillgång till information. Att dessa bedömningar från ledningens sida är så korrekta som möjligt kan antas vara viktigt, speciellt då långgivarna skall granska årsredovisningen och få en förtroendegivande uppfattning om företaget. I vissa fall kan det framgå att de immateriella tillgångarna, trots att dessa eventuellt inte ger något större värde i ett företag, ger synergier för ett annat företag. Detta till skillnad från goodwill som inte kan urskilja exakt vilka fördelar tillgången kan generera.

Över lag är respondenterna eniga i att ingen större vikt läggs vid de immateriella tillgångarna när de beslutar om kreditgivning, vilket en av respondenterna förklarar beror på att när beräkning av nyckeltal görs skall varken goodwill eller immateriella tillgångar tas med. Detta eftersom dessa poster bidrar till missvisande höga nyckeltal. Dock menar en annan av respondenterna att det helt beror på tillgångarnas omfattning och om de har ett signifikant värde för företaget. Om de immateriella tillgångarna är att anse som betydande för ett företag görs en rimlighetsbedömning av dess värde för att se om vidare granskning av dessa bör ske. Att långgivare ser till värdet på de immateriella tillgångarna för det specifika företaget kan anses vara klokt då de kunskapsintensiva företagen i dagens samhälle är så pass vanligt förekommande.

5.2 Redovisningens kvalitativa egenskaper

5.2.1 Investerarnas syn på redovisningens kvalitet

När det gäller den kvalitativa egenskapen jämförbarhet anser båda respondenterna från investerarperspektivet att jämförbarheten är av stor vikt och att den, till följd av att fler immateriella tillgångar skall identifieras, över lag har blivit bättre. Respondenterna är eniga om att jämförbarheten mellan företag blivit klart bättre då företagen numera har likartade riktlinjer att redovisa efter. Att redovisningarna är just enhetliga är av stor betydelse då det som investerare är lättare att jämföra företag emellan, vilket både bidrar till ett lättare analysarbete och även är tidsbesparande. Dock vill en av respondenterna påpeka att i dagsläget har jämförbarheten tillbaka i tiden påverkats till det negativa på så sätt att regleringsändringarna som infördes år 2005 gör att det blir svårt som analytiker att gå tillbaka i tiden och se trender. Jämförbarheten över tid är i

dagsläget inte är bra men kommer antagligen i samband med att tiden går bli bättre, då investerarna får mer historisk data att prognostisera framtiden för. Vidare menar respondenten att det i och med dagens rörliga marknad även uppstår en viss värderingsproblematik. Att värderingarna av de immateriella tillgångarna kan vara osäkra påverkar tillgångarnas värdeutveckling vilket gör det svårt att jämföra bakåt i tiden.

I avvägningen mellan de kvalitativa egenskaperna relevans och tillförlitlighet har respondenterna skilda åsikter, vilket beror på att en av respondenterna arbetar som analytiker på en investmentbank. Detta innebär att förhållningssättet där liknar en långivares och att tillförlitligheten därmed blir den primära egenskapen i redovisningen. Respondenten tycker att tillförlitligheten har blivit högre då det numera inte går att mörka saker lika lätt i goodwillposten, dock anser respondenten att tillförlitligheten aldrig kan bli hundra procentig. Trots att tillförlitligheten har blivit bättre tror inte respondenten att relevansen har blivit sämre, utan att även den är relativt hög. Den andra respondenten, som är en investerare utan koppling till en bank, menar att i avvägningen mellan de två egenskaperna väger relevansen över, men om den har blivit bättre kan ifrågasättas. Detta eftersom tidpunkten för en säker värdering av tillgångar är svår att fastslå. Från dess att tillgångarna är värderade till att bolagsstämman hålls kan värdet på tillgångarna hinna ändras, vilket innebär att det alltid kan ifrågasättas om siffrorna är tillräckligt aktuella. Det är här tydligt att det som investerare är viktigt att få aktuella siffror och relevant information för att redovisningen skall spegla den verkliga ekonomiska situationen.

5.2.2 Långivarnas syn på redovisningens kvalitet

Samtliga tillfrågade långgivare anser att jämförbarhet är en egenskap som är ytterst viktig både över tid och mellan företag och det råder en enighet i att jämförbarheten generellt blivit bättre. Jämförbarheten över tid är betydelsefull för att kunna följa trender, utvecklingar och förändringar samt kunna se förändringar. En av respondenterna anser att det finns vissa svårigheter med att få tag i rätt material för att kunna göra dessa jämförelser och att det till följd av att fler immateriella tillgångar identifieras ges också möjlighet till en bättre jämförbarhet då mer information finns tillgänglig.

Generellt anser alla respondenter att i avvägningen mellan relevans och tillförlitlighet är tillförlitligheten den viktigaste egenskapen i redovisningen. Den ena respondenten menar att då banken ofta grundar sin syn på ett företag efter hur dess redovisning ser ut och därmed faktiskt förlitar sig på det reviderad bokslutet, är det av stor vikt att denna

finansiella information är korrekt. En av respondenterna vill påstå att tillförlitligheten har blivit bättre i och med att fler immateriella tillgångar skall redovisas skiljt från den annars osäkra goodwillposten. Att även relevansen självklart är viktig i redovisningen håller de andra respondenterna med om, men en åsikt bland långivarna är att det kan vara bättre att invänta verifierade siffror och vara försiktig än att de finns tillgängliga snabbt och därmed är aktuella. Detta innebär att de båda egenskaperna tillförlitlighet och relevans är viktiga.

6. SLUTSATSER

Detta avsnitt syftar till att på ett strukturerat sätt svara på de problemfrågor som studien ämnar besvara. Kapitlet kommer att genom ett första avsnitt svara på problemformuleringens underfrågor för att till sist kunna besvara studiens huvudsakliga problemformulering. Avslutningsvis delges tankar och förslag till vidare studier.

6.1 Problemformuleringens underfrågor

❖ **Hur reflekterar investerare och långgivare angående immateriella tillgångar när de analyserar dessa?**

Studien har visat att goodwill anses vara en mycket osäker post i företags redovisningar. Att immateriella tillgångar skall urskiljas ur goodwill ger intressenterna en specificering de annars själva varit tvungna att försöka uppskatta. Dock anses de immateriella tillgångarna fortfarande som osäkra på grund av dess värderingsproblematik. Studien har visat att de två intressentperspektiven har olika åsikter vid analys av immateriella tillgångar. Investerarna anser att identifieringen underlättar för beslut om investering. Långgivarna däremot lägger inte någon större vikt vid dessa och kan därmed inte vara avgörande för beslutsfattande om kreditgivning. Dock finns det en enlighet i de båda intressentperspektiven om att specificeringen av de immateriella tillgångarna ger en bättre genomlysning av balansräkningens tillgångar. Detta på så sätt att det ger en bättre förståelse och inblick i företagen genom att bedömningar från företagsledningen framkommer. Genom dessa bedömningar ges också möjlighet för intressenterna att spekulera och utläsa företagens egna förväntningar om framtiden, men det bör beaktas att dessa bedömningar inte alltid är neutrala.

❖ **Hur påverkas de kvalitativa egenskaperna; relevans, tillförlitlighet och jämförbarhet av att fler immateriella tillgångar identifieras?**

När det kommer till redovisningens kvalitativa egenskaper framgår det av studien att jämförbarheten mellan företag har blivit bättre ur de båda intressenternas perspektiv. Detta eftersom införandet av IFRS 3 medförde att ett mer enhetligt system med likartade riktlinjer för immateriella tillgångar tillämpades. Jämförbarheten är inte bättre bakåt i tiden men den kommer att bli bättre i framtiden, vilket kommer leda till fördelar för såväl investerare som långgivare vid trendanalys för att se utvecklingar och förändringar. Tillförlitligheten har påverkats till det bättre på ett sätt att den tidigare osäkra goodwillposten minskat och redovisningen blivit mer genomlyst, vilket gör det

lättare för intressenterna att se vad den faktiskt innehåller och själva kunna göra bedömningar av dessa som immateriella tillgångar. Att tillförlitligheten är en viktig egenskap för långgivare faller sig relativt naturligt då försiktighet råder vid kreditgivning och att verifierbara siffror hellre inväntas än att de är relevanta. För en investerare faller det sig däremot naturligt att relevansen är viktigast, då det är ur deras perspektiv är viktigt att siffrorna är aktuella.

6.2 Studiens huvudsakliga problemformulering

❖ Hur har en ökad identifiering av immateriella tillgångar påverkat redovisningens användbarhet?

Genom att fler immateriella tillgångar skall identifieras har denna studie visat att redovisningens användbarhet faktiskt har förbättrats. De positiva effekter som framkommit är att mer information finns tillgänglig, vilken ur investerarnas perspektiv kan bidra till ett bättre beslutsunderlag för investeringar medan det ur långgivarnas perspektiv inte varit avgörande vid beslut om kreditgivning. En gemensam aspekt ur båda perspektiven är att de bedömningar som görs i samband med de immateriella tillgångarnas värderingar används, men på olika sätt. Investerarna kan genom bedömningarna utläsa företagsledningens framtida förväntningar medan långgivarna använder bedömningarna som en förtroendespekt.

I jämförelsen mellan de två olika intressentperspektiven har denna studie resulterat i att användbarheten för investerarna över lag har förbättrats till följd av att fler immateriella tillgångar identifieras vid förvärv. Dock har användbarheten för långgivarna varken förbättrats eller försämrats. Då IASB upprättar sina standarder utifrån investerarnas behov, som anses vara den viktigaste intressenten, är det också mest rimligt att det främst borde vara för dessa som användbarheten har förbättrats.

6.3 Förslag till vidare studier

Genom att fler immateriella tillgångar skall identifieras borde det ge en synligare bild av ett företags synergier. Det skulle därför vara intressant att ur ett konkurrentperspektiv väga värdet i att kunna få en ökad information av konkurrenter mot att själv bli mer exponerad med offentliggjord information.

Det skulle även vara intressant att om några år se vad finanskrisen gett för effekter på immateriella tillgångar och deras värden. Hur ser de övervärden ut som tidigare

uppkommit i samband med förvärv? Har det lett till att drastiska nedskrivningar av goodwill behövt göras?

Ett förslag på en kvantitativ studie skulle kunna vara att undersöka den kvalitativa egenskapen jämförbarhet över tid för att se om denna egenskap förbättrats av att fler immateriella tillgångar identifieras. Nu har det än så länge bara gått fyra år sedan IFRS 3 infördes och för varje år som går finns det mer historisk finansiell information, vilken kommer ge ett bättre underlag vid undersökning av denna egenskap.

LITTERATURFÖRTECKNING

Böcker

Artsberg Kristina, (2005), *Redovisningsteori –policy och –praxis*, Liber ekonomi, Malmö.

Backman Jarl, (2008), *Rapporter och uppsatser*, Studentlitteratur, Lund

Björklund Maria, (2003), *Seminariehandboken: att skriva, presentera och opponera*, Studentlitteratur, Lund.

Johansson Christer, Johansson Rolf, Marton Jan, Pautsch Gunvor, (2006), *Externredovisning*, Bonnier, Malmö.

Marton Jan, Falkman Pär, Lumsden Marie, Petterson Anna Karin, Rimmel Gunnar, (2008), *IFRS – i teori och praktik*, Bonnier, Stockholm.

Smith Dag, (2006), *Redovisningens språk*, Studentlitteratur, Lund.

Lagar och förordningar

IAS 38 Immateriella tillgångar

IASB:s Föreställningsram, *Föreställningsram för utformning av finansiella rapporter*.

IFRS 3 Rörelseförvärv

Statens offentliga utredningar, (2003), *Internationell redovisning i svenska företag*, SOU 2003:71, Stockholm Elanders Gotab AB.

Artiklar

Buisman Jan, *Blir IFRS globalt redovisningsspråk?*, Balans nr 4, 2007.

Cearns Kathryn, *IFRS and M&A: more transparency but at a cost*, International Financial Law Review, 2005, Vol. 24 Issue 7, p 56-58.

Forbes Thayne, *Valuing Customers*, Journal of Database Marketing & Customer Strategy Management, 2007, Vol. 15.

Jansson Thomas, Nilsson Jörgen, Rynell Thomas, *Redovisning av företagsförvärv enligt IFRS innebär omfattande och väsentliga förändringar*, Balans nr 8, 2004

Övrigt

Europeiska gemenskapens officiella tidning, (2002), *EUROPAPARLAMENTETS OCH RÅDETS FÖRORDNING (EG) nr 1606/2002 om tillämpning av internationella redovisningsstandarder*.

Andersson Veronica, Ankarcrona Nils, Ledman Ida, *Effekter på redovisningen efter införandet av IFRS 3, IAS 36 och IAS 38*, Magisteruppsats/Kandidatuppsats, Externredovisning, 2005.

Muntliga källor

Ek Gunnar, Aktiespararna, 2009-05-22.

Gärtner Robert, Handelsbanken Capital Markets, 2009-04-15.

Johansson Niklas, DnB NOR, 2009-05-08.

Pettersson Kristian, Nordea, 2009-05-19.

Svensson Christoffer, Swedbank företag, 2009-04-27.

Figur

Figur 1: Dispositionsmodell, källa: författarnas egen utformning

Bilaga 1 - Intervjumanual

Bakgrundsfrågor

1. Vilken är din befattning och vad är dina arbetsuppgifter?
2. Hur länge har du arbetat inom företaget?
3. Vad har du för erfarenhet av redovisningsreglering?
4. Vad vet du om IFRS 3, hur väl införstådd/insatt är du i denna reglering?

Problemfrågor

Immateriella tillgångar och goodwill

Som en följd till införandet av IFRS 3 år 2005 skall fler immateriella tillgångar identifieras vid förvärv, vilket har medfört att goodwillposten minskat. Intervjuns problemfrågor baseras på ett konkret exempel: Ett bolag förvärvar ett företag, de upprättar en förvärvsanalys och identifierar följande immateriella tillgångar; kundregister samt varumärke och resterande övervärde kommer att hänföras som goodwill.

1. På vilket sätt anser Ni att den ökade identifieringen av immateriella tillgångar gör redovisningen mer användbar?
2. Hur använder Ni er av informationen som dessa poster ger?
3. På vilket sätt påverkar detta Er vid beslut om att investera/ge lån?
4. På vilket sätt ger identifieringen av dessa tillgångar ett bättre beslutsunderlag?
5. Hur stor vikt läggs vid de immateriella tillgångarna?
6. Likställs dessa tillgångar med goodwill eller hur värderas dessa?

Redovisningens kvalitativa egenskaper

Att fler immateriella tillgångar skall identifieras ger effekter på redovisningens kvalitet och då främst i termer av tillförlitlighet, relevans och jämförbarhet.

7. På vilket sätt anser Ni att jämförbarheten har påverkats?
8. Vilken betydelse har det för Er att redovisningar är jämförbara?
9. Hur blir avvägningen mellan relevans och tillförlitlighet?
10. Vad får det för- och nackdelar för Er?